

Татьяна ЧЕТВЕРИКОВА

г. Луцк

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБЛАЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА

В статье охарактеризовано понятие «облачные технологии», исследованы возможности, которые предоставляют веб-сервисы для студентов педагогических колледжей – будущих учителей информатики в начальной школе; рассмотрены особенности разработки электронных дидактических материалов средствами веб-технологий и использования их на занятиях информатики в начальной школе; представлены результаты исследований, проведенных среди учителей начальной школы города Луцка.

Ключевые слова: педагогическая подготовка учителя, облачные технологии, сервисы разработки дидактических материалов, веб-сервисы, интерактивные задания.

Стаття надійшла до редколегії 01.02.2016

УДК 316.77-057.87:81+378.091.2

Олена ЯБУРОВА

м. Слов'янськ

primetime68@mail.ru

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ТА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Аналізуються основні результати досліджень щодо місця та ролі соціально-педагогічного забезпечення у міжкультурній комунікації українських та іноземних студентів у ході навчально-виховного процесу сучасного вітчизняного вишу. Стверджується, що психолого-педагогічна структура та зміст соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації виступають важливими характеристиками даного виду роботи, оскільки відкривають шлях до з'ясування його суттєвих закономірностей та механізмів. Доведено, що невід'ємними структурними показниками соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів виступають мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативний та діяльнісно-поведінковий компоненти.

Ключові слова: культура, комунікація, студент, мова, забезпечення, компонент, умова, ефективність.

Незважаючи на численні дослідження в галузі розв'язання проблеми міжкультурної комунікації студентства, теоретична та практична бази умов її соціально-педагогічного забезпечення недостатньо розроблені і потребують більш докладного вивчення та систематизації.

Науковий аналіз теоретичних і практичних напрацювань із досліджуваної проблеми дозволив виявити неузгодженості між потенційними можливостями соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів в сучасних вищих навчальних закладах і реальною реалізацією його на практиці, а також соціальною зумовленістю міжкультурної комунікації студентів різних національностей і браком відповідних форм і методів, спрямованих на посилення мотивації щодо підви-

щення їх власної комунікативної культури; вимогами до організації позааудиторної діяльності студентської молоді в контексті міжкультурної комунікації та недостатнім соціально-педагогічним забезпеченням спеціально-організованого процесу.

Можна погодитися з думкою А. Козак, яка розглядає явище міжкультурної комунікації як важливу сферу впливу сучасної педагогічної науки, а готовність до міжкультурної комунікації у контексті фахової підготовки фахівців як складну, інтегративну, особистісно професійну якість людини, для якої характерна спрямованість на міжкультурну комунікацію, високий рівень знань у сфері міжнародних відносин, позитивне емоційно-цілісне ставлення до особливостей різних культур, уміння взаємодіяти з представниками даних культур на різних рівнях [5].

На думку К. Петровської, соціально-педагогічну роботу з молоддю та молодіжними спільнотами варто будувати на основі концептуальних положень «...трансформації; самореалізації особистості на основі рефлексії та про соціального ствердження; інтегративності; систематичної і сталої співпраці школи та сім'ї, всіх освітніх та офіційних дозвілєвих структур; опосередкований вплив на молодь про соціально орієнтованих є референтних значущих дорослих та колективу; побудова життєвих перспектив» [7].

К. Іванова у своїй дисертації, яка стосується соціологічних аспектів міжкультурної комунікації в українському вузі розглядає міжкультурну комунікацію як «спосіб суб'єкт-суб'єктних стосунків», звертаючи перш за все увагу на особливості соціальної ідентифікації молоді, трансляцію нею культурно-утворюючих норм, цінностей, установок і орієнтацій, своєрідність маргінальних станів представників інонаціональної культури [3].

Оскільки центром нашого дослідження є процес міжкультурної комунікації майбутніх педагогів, слід визначити проблему формування мовної культури особистості, яка на думку С. Шумовецької, залежить від мовної свідомості, що визначається мовленнєвими здібностями та проявляється через комунікативні мовленнєві вміння [10].

Стрижневим моментом низки наукових праць І. Бахова щодо міжкультурної комунікації є створення лінгвопрофесійного середовища, під яким ми розуміємо сукупність освітніх чинників, що впливають на розвиток майбутнього фахівця в процесі вивчення іноземної мови [1]. Лінгвопрофесійне середовище, на нашу думку, формує ціннісне ставлення до професії, що становить аксіологічний компонент мовної особистості.

Слушною, на нашу думку є структура полікультурної освіти, запропонована В. Єршовим, яка складається з: розвитку соціокультурної ідентифікації, як умови розуміння та входження в полікультурне середовище; оволодіння основними поняттями, що визначають різноманітність світу; виховання емоційно-позитивного ставлення до різноманітності культур; формування вмінь, що складають поведінкову культуру світу [2].

Як переконливо доводить Л. Ніколенко, позааудиторна сфера ВНЗ є сприятливою для соціального становлення особистості, оскільки забезпечує активізацію суб'єктної позиції молоді людини, стимулює взаємодію й спілкування з однолітками й педагогами, формування й корекцію вмінь щодо організації власної діяльності [6].

В. Царькова підкреслює, що запорукою формування культурологічної компетентності майбутніх педагогів у процесі міжкультурної комунікації є володіння певними вміннями: грамотно і ясно формулювати свою думку; досягати бажаної комунікативної мети на основі мовних дій; виражати основні мовні функції (утверджувати, заперечувати, брати під сумнів, схвалювати, погоджуватися, пропонувати); говорити продуктивно, змістовно; говорити експромтом, без попередньої підготовки [9].

Принципова різниця у підходах до знань про явища та особливості соціокультурної взаємодії як компоненту змісту мовної освіти, на думку О. Квасової, полягає лише в тому, який особистісний зміст вони мають, і як несуть його до кожного конкретного учня та студента, а саме на які розумові дії та операції вони його спонукають, на що його здатне надихнути отримання, сприймання та переосмислення певної навчальної інформації в ході міжкультурної комунікації з представниками інших культур та мовних середовищ тощо [4].

За твердженням С. Роман, для формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції, необхідної для становлення особистісно-професійних якостей майбутніх вчителів іноземної мови, необхідна така організація навчального процесу на практичних заняттях з іноземної мови, яка передбачає її системну професіоналізацію [8].

Метою нашого дослідження є встановлення оптимальної структури та змісту соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів у ході навчально-виховного процесу сучасного вітчизняного вишу. Для цього вважаємо за необхідне розв'язати наступні завдання дослідження: 1) здійснити теоретичний аналіз проблеми оптимальної структу-

ри та змісту соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів в умовах сучасного вітчизняного вишу; 2) розробити та впровадити інноваційне соціально-педагогічне забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів; 3) здійснити емпіричну перевірку ефективності розробленого соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів в умовах сучасного вітчизняного вишу.

Зауважимо, що відповідно до завдань дослідження ми розкрили історичні та соціокультурні передумови становлення й розвитку проблеми міжкультурної комунікації українських й іноземних студентів; на основі аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури, з'ясували сутність поняття соціалізації особистості студента; розкрили сутність міжкультурної комунікації як засобу соціалізації студентської молоді; визначили сучасний стан забезпечення міжкультурної комунікації українських й іноземних студентів; теоретично обґрунтували умови підвищення ефективності соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських й іноземних студентів. Відтак, для вимірювання ефективності умов соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських й іноземних студентів нами виокремлено такі критерії: мотиваційно-ціннісний (визначає сукупність мотивацій до участі в міжкультурній комунікації); когнітивний (відображає інтелектуальний рівень знань, умінь і навичок, необхідних студенту для участі в міжкультурній комунікації); комунікативний (характеризує рівень спілкування іноземних й українських студентів у процесі міжкультурної комунікації); діяльнісно-поведінковий (відображає рефлексивний компонент міжкультурної діяльності іноземних й українських студентів).

У контексті наукового пошуку стало очевидним, що розмежувати сфери впровадження кожної з розроблених нами умов є неможливим, оскільки процес впровадження здійснюватися в єдиному навчально-виховному просторі й визначається конкретними нормами навчального часу. Впровадження умов

підвищення ефективності соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських й іноземних студентів під час експерименту відбувалося комплексно. Проте, опис процесу впровадження зазначених вище умов спробуємо здійснити диференційовано.

Експериментом було охоплено 570 респондентів (з них 270 – іноземці, 300 – громадяни України), які, у свою чергу, в процесі дослідження були поділена на дві вибірки. Перша вибірка становила 285 осіб (135 – іноземці, 150 – громадяни України) була представлена нами в якості контрольної групи респондентів (КГ). Друга вибірка становила 285 осіб відповідно (135 – іноземці, 150 – громадяни України) була представлена нами в якості експериментальної групи респондентів (ЕГ).

З огляду на складність і багатогранність проблеми дослідження для з'ясування результатів формувального експерименту нами було обрано широкий спектр методів дослідження, а саме: педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, опитування, тестування, вивчення й аналіз документації (плани навчально-виховної роботи, акти матеріально-технічного забезпечення й ін.) й ін.

Рівень сформованості мотиваційно-ціннісного критерію з'ясовувався у відповідності до сформованості у респондентів його показників, а саме: вираженість соціокультурної ідентифікації студентів; наявність емоційно-позитивного ставлення до різних світових культур і традицій; впевненість у власних можливостях щодо налагодження ефективного процесу міжкультурної комунікації; розвиток поведінкової культури студентів; переконаність студентів у необхідності міжкультурної комунікації.

З метою упровадження науково-методичного забезпечення лінгвопрофесійного середовища було важливим оптимізувати зміст міжкультурної комунікації студентів і діяльність соціальних педагогів, педагогів-організаторів й інших суб'єктів дозвіллевого закладу, оскільки час перебування респондентів лінгвопрофесійному середовищі був обмежений. Так, нами було розроблено режим дня студентів, а також перелік запланованих заходів. На початку експерименту всі

респонденти ЕГ були з ними ознайомлені. Керівництво суворо контролювало дотримання режиму. При необхідності розклад запланованих заходів регулювався, оскільки виникали такі непередбачені явища, як, наприклад, хвороба респондентів.

Не менш значимим в організації науково-методичного забезпечення міжкультурної діяльності українських й іноземних студентів було стимулювання й мотивування респондентів до участі в запланованих заходах та підвищення активності суб'єктів соціальної взаємодії. Так, ми розробили статут діяльності лінгвопрофесійного середовища, який передбачав певні заохочення респондентів, наприклад, підвищення посади в системі самоврядування.

Як і під час констатувального експерименту сформованість когнітивного критерію у студентів як КГ, так і ЕГ перевірялися за допомогою визначених показників. Нагадаємо їх, а саме: готовність студентів використовувати іноземну мову як засіб міжкультурного спілкування; розуміння власної соціальної та культурної ідентичності шляхом зіставлення й усвідомлення культури носіїв мови, що вивчається та власної національної культури; застосування студентами глибоких знань, умінь і навичок, що активізують їхню навчальну діяльність, адаптують їх до європейських стандартів і створюють умови для входження до сучасного світового соціуму; вміння творчо моделювати різні форми роботи в процесі між культурної комунікації.

Отримані в ході діагностики результати дають можливість констатувати, що відбулися позитивні зміни в ставленні студентів ЕГ до себе та оточуючих, значно зменшилася кількість їхніх страхів, респонденти стали більш впевненими в процесі міжкультурної комунікації. Як доказ означеного, наведемо отримані результати у відсотковому значенні: 30% респондентів ЕГ констатували відсутність друзів в своєму житті, що на 22% менше, ніж було зафіксовано під час констатувального експерименту. Тобто, майже половина з респондентів ЕГ, які зовсім не мали у своєму житті людини, яку могли б вважати справжнім другом, знайшли її у процесі міжкультурної комунікації.

Можна з упевненістю стверджувати, що створене нами лінгвопрофесійне середовище міжкультурної комунікації було максимально розширене та насичене спілкуванням, зацікавило студентів різноманітними формами і методами колективної діяльності.

Не менш значимими для нашого дослідження стали результати отримані за шкалами ставлення до іноземної мови та культури й ставлення до власної національної культури. В відсотковому значенні в респондентів ЕГ вони в середньому змінилися в позитивний бік на 17%. Це пояснюється як набуттям досвіду міжкультурного спілкування (респонденти, які його не мали), так наявністю достатнього рівня спілкування в лінгвопрофесійному середовищі.

Отже, на позитивне схвалення заслуговують такі зміни в респондентів ЕГ: значно збільшився відсоток респондентів, які виявляли чутливість до проблем оточуючих, великодушність, щире зацікавлення співрозмовником, емоційну чуйність, уважність, комунікативність. Ця категорія студентів під час комунікації здатна контролювати власні емоційні прояви, достатньо легко встановлює контакти з людьми різного віку і статі. Отже, у респондентів ЕГ розвинулися рівень емпатії, причому у респондентів КГ емпатійні тенденції не розвинулись.

За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки: 1) встановлено, що структурними компонентами та критеріями вимірювання ефективності міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів слугують мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативний та діяльнісно-поведінковий компоненти; 2) розроблені нами соціально-педагогічні умови підвищення ефективності соціально-педагогічного забезпечення міжкультурної комунікації українських та іноземних студентів мають позитивний ефект впровадження, який був перевірений згідно визначених у ході експерименту критеріїв і показників; 3) успішність здійсненого експерименту підтверджується позитивною динамікою щодо формування у респондентів мотиваційно-ціннісного, когнітивного та комунікативного компонентів.

Список використаних джерел

1. Бахов І. С. Готовність до міжкультурної комунікації як критерій сформованої міжкультурної компетентності студента університету / І. С. Бахов // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. «Педагогічні науки». – 2012. – № 3. – С. 23–30.
2. Ершов В. А. Поликультурное образование в системе общеобразовательной подготовки учащихся средней школы: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики» / В. А. Ершов. – М., 2000. – 22 с.
3. Іванова К. А. Соціологічні аспекти міжкультурної комунікації в українському ВУЗі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціол. наук: 22.00.06 «Соціологія культури, науки та освіти» / К. С. Іванова. – Харків, 2002. – 17 с.
4. Квасова О. Г. Сучасні підходи до контролю та оцінювання іншомовної міжкультурної компетентності / О. Г. Квасова // Іноземні мови. – 2012. – № 3. – С. 50–57.
5. Козак А. В. Формування готовності майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин до міжкультурної комунікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. В. Козак. – Луцьк, 2011. – 20 с.
6. Ніколенко Л. М. Формування лідерських якостей особистості в діяльності студентських громадських об'єднань: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Л. М. Ніколенко. – Слов'янськ, 2013. – 20 с.
7. Петровська К. В. Формування суспільно-нормативної поведінки учнівської молоді в творчих неформальних об'єднаннях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / К. В. Петровська. – Слов'янськ, 2013. – 20 с.
8. Роман С. В. Професійно-орієнтована іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів іноземної мови як предмет формування з курсу практики усного та писемного мовлення / С. В. Роман // Іноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 39–45.
9. Царькова В. Б. Диалог культур: путь от идеи до практики / В. Б. Царькова // Копелевские чтения – 1999 «Россия и Германия: диалог культур». – Липецк, 2000. – С. 30–35.
10. Шумовецька С. П. Формування мовної культури особистості у військовому вузі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. П. Шумовецька. – Хмельницький, 1999. – 20 с.

Olena IABUROVA
Slavyansk

STRUCTURE AND CONTENT OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF UKRAINIAN AND FOREIGN STUDENTS INTERCULTURAL COMMUNICATION

It is analyzed that the main results of the research on the place and role of social and pedagogical support of Ukrainian and foreign students intercultural communication during the educational process of a modern national university. It is alleged that psycho-pedagogical structure and content of social and pedagogical support of intercultural communication are the important characteristics of this type of work as they open the way to ascertain its essential patterns and mechanisms. It is proved that essential structural indicators of social and pedagogical support of Ukrainian and foreign student's intercultural communication are motivationally valuable, cognitive, communicative and action-behavioral components.

Key words: culture, communication, student, language, support, component, terms, effectiveness.

Елена ЯБУРОВА
г. Славянск

СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ УКРАИНСКИХ И ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Анализируются основные результаты исследований о месте и роли социально-педагогического обеспечения межкультурной коммуникации украинских и иностранных студентов в ходе учено-воспитательного процесса современного отечественного вуза. Утверждается, что психолого-педагогическая структура и содержание социально-педагогического обеспечения межкультурной коммуникации выступают важными характеристиками данного вида работы, поскольку открывают путь к выяснению его существенных закономерностей и механизмов. Доказано, что неотъемлемыми структурными показателями социально-педагогического обеспечения межкультурной коммуникации украинских и иностранных студентов выступают мотивационно-ценностный, когнитивный, коммуникативный и деятельностно-поведенческий компоненты.

Ключевые слова: культура, коммуникация, студент, язык, обеспечение, компонент, условие, эффективность.

Стаття надійшла до редколегії 28.01.2016